

Cirkulärnr: 15:9
Diariernr: 15/0937
P-cirknr: 15-2:4
Nyckelord: AD, Arbetsdomstolen, ekonomiskt skadestånd, förbehåll om skadeståndskrav, preskription, LAS
Handläggare: Frida Kertz
Avdelning: Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Sektion/Enhet: Arbetsrättssektionen
Datum: 2015-02-17
Mottagare: Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Pacta
Arbetsgivarpolitik

Rubrik: Arbetsdomstolens dom AD 2015 nr 3. Frågor om krav på ekonomiskt skadestånd för tiden efter en huvudförhandling i domstol. Fråga om preskription för skadeståndskrav.

Bilagor: Arbetsdomstolens dom AD 2015 nr 3

CIRKULÄR 15:9

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Frida Kertz

Kommunstyrelsen
Landstingsstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Pacta
Arbetsgivarpolitik

Arbetsdomstolens dom AD 2015 nr 3. Frågor om krav på ekonomiskt skadestånd för tiden efter en huvudförhandling i domstol. Fråga om preskription för skadeståndskrav.

Inledning

I 38 – 39 §§ lagen om anställningsskydd (LAS) finns bestämmelser om skadestånd. Av 38 § LAS framgår att ersättning för ekonomisk förlust som avser tid *efter* anställningens upphörande får bestämmas till högst ett belopp som är schabloniserat utifrån anställningstid och som framgår av 39 § LAS. Ekonomiskt skadestånd utges för förlust bakåt i tiden.

Bestämmelsen i 39 § LAS reglerar också beloppet för skadestånd som kan bli aktuellt först när en arbetsgivare förlorat ett mål om ogiltigförklaring – men därefter inte rättar sig efter dom – det vill säga önskar ”köpa ut” arbetstagaren.

Domen AD 2015 nr 3 bedöms vara av intresse för den som är arbetsgivarpartens företrädare (personal- eller förhandlingschef t ex) i anslutning till arbetsrättsliga domstolsprocesser.

Bakgrund

Bakgrunden till domen AD 2015 nr 3 är ett tidigare mål mellan samma parter, ett medialt uppmärksammat mål från år 2012 då en rektor på en skola sades upp av personliga skäl, bland annat på grund av sitt agerande på sin privata Facebook-sida. Rektorn stämde arbetsgivaren och yrkade allmänt och ekonomiskt skadestånd för felaktig uppsägning.

AD 2012 nr 25

Arbetsdomstolen fann i domen AD 2012 nr 25 att arbetsgivaren inte hade haft saklig grund för uppsägningen av rektorn. Rektor hade begärt ekonomiskt skadestånd till och med dagen för huvudförhandling, vilket även Arbetsdomstolen ålade arbetsgivaren att betala.

AD 2015 nr 3

Rektorn återkom senare med en begäran om ytterligare ekonomiskt skadestånd för tiden efter huvudförhandlingen i det första målet. Rektorn hade i den första rättsprocessen som avslutades 2012 inte gjort något förbehåll om rätt att återkomma med ytterligare krav avseende ekonomiskt skadestånd. Arbetsgivaren gjorde därför preskriptionsinvärdning mot kraven på skadestånd, de hade enligt arbetsgivaren framställts för sent.

Målet prövades först i tingsrätten, som sammanfattningsvis ansåg att rektorns anspråk var preskriberat med hänvisning till att något förbehåll om att få återkomma med ytterligare krav på ekonomiskt skadestånd inte framställdes under den första rättegången.

Rektorn överklagade tingsrättens dom till Arbetsdomstolen, som beviljade prövningstillstånd.

Arbetsdomstolen

Arbetsdomstolen konstaterade inledningsvis att rektorn i den första rättegången (2012) inte hade kunnat framställa ett krav på skadestånd för ekonomisk förlust för tiden efter huvudförhandlingen. Detta hör samman med att en talan med krav på skadestånd i domstol inte kan omfatta *eventuell framtida ekonomisk skada* utan ska avse faktisk ekonomisk förlust.

Frågan för Arbetsdomstolen var alltså om rektorns talan i den första rättegången kunde anses innebära preskriptionsavbrott i förhållande till den fordran som var aktuell i detta mål. Ett preskriptionsavbrott innebär att preskriptionstiden förlängs. Vid denna bedömning prövade Arbetsdomstolen konsekvenserna av att framställa ett *förbehåll* om att få återkomma med ytterligare krav.

Arbetsdomstolen underströk att det av rättspraxis följer att när den skadelidande i den första rättegången gör förbehåll om att senare få återkomma med ytterligare krav så inträder inte preskription. Detta på grund av motparten då får klart för sig att den skadelidande inte anser att tvisten är slutligt reglerad i och med den första rättegången.

Arbetsdomstolen gick också igenom skadeståndspraxis utanför arbetsrättens område, bland annat ett mål från Högsta domstolen 1985 (NJA 1985 s. 561). Arbetsdomstolen fäste i sin bedömning i den nu aktuella tvisten vikt vid att de framställda kraven i de två processerna avsåg ekonomiskt skadestånd motsvarande utebliven lön, dvs. samma typ av skada.

Rektorns talan i den första rättegången ansågs sammantaget innebära preskriptionsavbrott i förhållande till de krav på ekonomiskt skadestånd som framställdes i det senare målet. Det saknade då betydelse att något *förbehåll* inte gjordes i samband med den första talan. Arbetsgivarens intresse av förutsägbarhet tillgodoses enligt Arbetsdomstolen genom begränsningsregeln avseende storleken av

det ekonomiska skadeståndet som framgår av 38 – 39 §§ LAS. Rektorn hade alltså inte framfört sin begäran försent, utan saken kunde prövas.

Arbetsgivaren hade även gjort gällande att rektorn inte i tillräckligt hög grad försökt att begränsa sin skada och att grund för jämkning (det vill säga nedsättning av det ekonomiska skadeståndet) därför förelåg. Arbetsgivaren menade att rektorn bland annat hade uttalat sig i media på ett sådant sätt att han framstod som mindre attraktiv för potentiella arbetsgivare. Arbetsdomstolen gick inte på arbetsgivarens linje i den frågan.

Arbetsgivaren förpliktigades att till rektorn utge ekonomiskt skadestånd om 371 783 kr, vilket motsvarande faktisk förlust av lön, upp till och med det maxbelopp som rektorn kunde få med stöd av 38 och 39 §§ LAS.

Kommentar

En förutsättning för den situation som var aktuell i målet är att domstolen i den första processen förklarar att uppsägningen eller avskedandet stred mot LAS. Målet behandlar även frågan om hur en skadelidande (i det här fallet en f.d. arbetstare) ska begränsa sin skada.

Några reflektioner om möjligheten att återkomma med skadeståndskrav

Ett *förbehåll* om att återkomma med krav för tid efter avslutad rättegång får ses som en upplysning till motparten, och är alltså inte en förutsättning för att motparten ska kunna väcka en ny talan om till exempel *ytterligare* ekonomiskt skadestånd efter huvudförhandlingen i första rättegången.

Är det däremot så att motparten *inte* yrkat ekonomiskt skadestånd i den första rättegången (t ex för att det ännu inte uppstått en ekonomisk förlust) men väl gjort ett preciserat förbehåll kan ett sådant förbehåll få rättslig verkan som preskriptionsavbrott.

Vid osäkerhet om preskription har inträtt eller ej kan arbetsgivaren inledningsvis framföra en invändning om att kravet är för sent framställt.

Skyldigheten att begränsa sin skada

När det gäller den skadelidandes skyldighet att *begränsa sin skada* vill vi lyfta fram följande. Ett ekonomiskt skadestånd ska avse den ekonomiska skada som har uppstått. Beräkningen ska alltså ske med utgångspunkt i en jämförelse mellan å ena sidan den inkomst arbetstagaren skulle ha haft om arbetsgivaren inte brutit mot lagen (t.ex. avskedat, sagt upp, brutit mot företrädesrätten och så vidare) och å andra sidan den inkomst som arbetstagaren *faktiskt haft eller i vart fall borde ha haft* under den för målet aktuella tidsperioden.

När det gäller en inkomst som arbetstagaren faktiskt har haft blir det fråga om att precisera den faktiska förlusten, t ex till mellanskillnaden mellan tidigare lön hos arbetsgivaren och ett nytt arbete med lägre lön.

Svårare kan bedömningen bli när det görs gällande att arbetstagaren *borde ha haft* en viss inkomst eftersom den prövningen är en aning hypotetisk. I dessa situationer handlar det ofta om hur aktiv arbetstagaren har varit för att till exempel söka nytt arbete. En huvudregel är att arbetstagaren bör vara anmäld som arbetsökande hos Arbetsförmedlingen – och stå till arbetsmarknadens förfogande. Detta bör arbetstagaren göra så snart möjligt – för det fall hon eller han inte kan visa annan aktivitet för arbetsökande. Det finns dock praxis från Arbetsdomstolen där det ansågs vara godtagbart för en arbetstagare att vänta fem månader med att anmäla sig på Arbetsförmedlingen (AD 2000 nr 105). Omständigheterna i det fallet var dock lite speciella då Arbetsdomstolen ifrågasatte vilken betydelse en anmälan hos Arbetsförmedlingen skulle ha haft för den aktuella arbetstagarens möjligheter att få ett nytt arbete. Vidare ansågs den aktuella arbetstagaren ha gjort många andra insatser för att försöka få ett nytt arbete.

Sammanfattning

I LAS-mål som rör rätten till ekonomiskt skadestånd kan ytterligare krav komma att riktas mot arbetsgivaren, även efter att målet avgjorts genom en dom till arbetstagarens fördel. Detta förutsätter att det finns en ytterligare ekonomisk förlust för arbetstagaren med koppling till den ursprungliga LAS-tvisten.

Det finns dock inget som hindrar att parterna söker träffa en förlikning -i ett för allt- i arbetsrättsliga skadeståndsmål, antingen vid första processen med en skrivning som då anger att parternas samtliga krav och mellanhavanden med anledning av arbetstagarens anställning och upphörandet av densamma slutligt är reglerade och ingendera parten har ytterligare anspråk, eller efter en dom som gått arbetsgivaren emot. I annat fall finns risk för ytterligare en rättslig process om skadestånd, vilket AD 2015 nr 3 är ett tydligt exempel på.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för arbetsgivarpolitik

Sophie Thörne

Frida Kertz

Bilagor:
Arbetsdomstolens dom AD 2015 nr 3